

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

125

ਸਿਮਰਨ

ਭਾਗ-੧੬

‘ਖੜੀ’

ਸਿਮਰਨ

ਭਾਗ-16

ਜਦ ਲੜਕੀ ਦੀ ਕੁੜਮਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ, ਸੁਰਤੀ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ 'ਪੇਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ' ਫਿੱਲੀ ਪੈਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ 'ਸਹੁਰੇ-ਘਰ' ਵੱਲ ਖਿਚੀਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ 'ਪ੍ਰੀਤਮ' ਦੀਆਂ 'ਸੌਆਂ' ਲੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਹੁਰੇ-ਘਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ 'ਪ੍ਰੀਤ-ਡੋਰੀ' ਆਪਣੇ 'ਪ੍ਰੀਤਮ' ਨਾਲ ਪੀਡੀ ਪੈਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮਨ, ਸੁਰਤੀ, 'ਆਪਾ' ਆਪਣੇ 'ਪ੍ਰੀਤਮ' ਦੀ 'ਯਾਦ' ਅਥਵਾ 'ਸਿਮਰਨ' ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ 'ਸਿਮਰਨ-ਜੀਵਨ' ਦੀ 'ਧਿਆਏ' ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਉਸਦੇ 'ਹਥ ਕਾਰ ਵੱਲ ਤੇ ਚਿਤ ਯਾਰ ਵੱਲ' ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੇਕੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕਿਸੇ 'ਵੈਰਾਗ' ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਲੋਕ ਸੌਕਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ 'ਸਿਮਰਨ' ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮ ਕੌਣ ਕਰੂ ?

ਕਿਸੇ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਕੁੜੀ ਦਾ ਪੇਕੇ-ਘਰ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੌਕੇ-ਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ-ਜਵਾਬ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਅਮਲੀ-ਮਿਸਾਲ (practical example) ਹੈ।

ਜਗਿਆਸੂ ਜਦ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ 'ਬੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਛਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 'ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੀ 'ਖਿੱਚ' ਅਥਵਾ 'ਪਿਆਰ' ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਗੁਰਸਿਖ 'ਸਾਧ-ਸੰਗਤ' ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਿਮਰਨ' ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਉਸਦੀ 'ਸੁਰਤੀ' — ਪ੍ਰੀਤ, ਪਿਆਰ ਅਥਵਾ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾਵਾਂ ਮਾਣਦੀ ਹੋਈ, ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤ-ਡੋਰੀ ਨਾਲ ਖਿਚੀਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ-ਡੋਰੀ ਛਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਟੁੱਟਦੀ ਨਹੀਂ –

ਮੂ ਲਾਲਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ॥ ਰਹਾਉ॥

ਡੋਰੀ ਨ ਤੂਟੈ ਛੋਰੀ ਨ ਛੂਟੈ ਐਸੀ ਮਾਧੋ ਖਿੱਚ ਤਨੀ॥

(ਪੰਨਾ-੯੨੭)

ਬਿਸਰਤ ਨਾਹਿ ਮਨ ਤੇ ਹਰੀ॥

ਅਥ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਹਾ ਪ੍ਰਬਲ ਭਈ ਆਨ ਬਿਖੈ ਜਗੀ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੨੦)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ 'ਸੁਰਤੀ' ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤ-ਡੋਰੀ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਆਤਮ-ਰੰਗ-ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਲਮਸਤ ਮਤਵਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ 'ਮੌਹ' ਅਥਵਾ 'ਪਕੜ' ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਹ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਹੀ 'ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸੀ' ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਸਿਖ ਜੋਗੀ ਜਾਗਦੇ ਮਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਕਰਨਿ ਉਦਾਸੀ। (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੨੯/੧੫)

ਗੋਬਿਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ ਅਤਿ ਮੀਠੀ

ਅਵਰ ਵਿਸਰਿ ਸਭ ਜਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੬੬)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਸੁ ਅਲਿਪਤੇ ਵਰਤੈ

ਓਸ ਦਾ ਪਾਸੁ ਛਡਿ ਗੁਰ ਪਾਸ ਬਹਿ ਜਾਇਆ॥

(ਪੰਨਾ-੩੦੩-੦੮)

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਨਟਿ ਬਾਜੀ ਪਾਈ॥

ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਰਹੇ ਲਪਟਾਈ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਲਿਪਤ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੨੩੦)

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਮਾਇਕੀ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਸੁਰਤ ਦੀ ਡੋਰੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ 'ਨਦਰ-ਕਰਮ' ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ –

ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਖੇਲ ਖਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਪ੍ਰਿਤ ਪਾਲਦਾ ਹੈ

ਸਾਰ ਸਮਾਲਦਾ ਹੈ

ਕਲ-ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਸ਼ਰਧਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਪ੍ਰੇਮ ਪਦਾਰਥ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ
 ਸਤਿਸੰਗ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ
 ਰਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਨਾਮ ਜਪਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਸਿਮਰਨ-ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ
 ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਨਿਰਾਲੀ ਆਤਮਿਕ 'ਸਿਮਰਨ-ਜੀਵਨ' ਦੀ ਖੇਡ
 ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ —

ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ॥
 ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ॥੧॥
 ਬਾਹਰਿ ਸੂਤੁ ਸਗਲ ਸਿਉ ਮਉਲਾ॥
 ਅਲਿਪੜੁ ਰਹਉ ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਉਲਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਮੁਖ ਕੀ ਬਾਤ ਸਗਲ ਸਿਉ ਕਰਤਾ॥
 ਜੀਅ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਧਰਤਾ॥੨॥
 ਦੀਸਿ ਆਵਤ ਹੈ ਬਹੁਤੁ ਭੀਹਾਲਾ॥
 ਸਗਲ ਚਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਲਾ॥੩॥
 ਨਾਨਕ ਜਾਨਿ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ॥
 ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਦਿਖਾਇਆ॥੪॥

(ਪੰਨਾ-੩੯੪-੯੫)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਸੁਰਤ 'ਹਰਿ-ਨਾਮ' ਵਿੱਚ ਖੁਭੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ 'ਮਹਿਮਾਨ' ਵਾਂਗ, 'ਤਿਆਗੀ' ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ —

ਗੁਰ ਸਿਖ ਮਨਹੁ ਨ ਵਿਸਰੈ
 ਚਲਣੁ ਜਾਣਿ ਜੁਗਤਿ ਮਿਹਮਾਣਾ।

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ.-੩੨/੧)

ਦੁਨੀਆ ਵਿਚਿ ਪਰਾਹੁਣਾ ਦਾਵਾ ਛਡਿ ਰਹੈ ਲਾ ਦਾਵੈ।

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ.-੨੯/੯੩)

ਅਫੀਮ ਦੇ ਅਮਲੀ ਦੇ ਮਨ-ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ 'ਅਫੀਮ' ਦਾ 'ਸਿਮਰਨ'
 ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ-ਮੋਹਰੇ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਤੱਕਣੀ, ਕਹਿਣੀ-ਕਰਨੀ,
 ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ — ਸਭ ਵਿਚੋਂ ਅਫੀਮ ਦੀ 'ਝਲਕ' ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ 'ਅਫੀਮ' ਦਾ ਹੀ
 'ਮੁਜਸ਼ਮ' ਅਥਵਾ 'ਸਰੂਪ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ-ਜਨ ਸਿਰਫ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ

ਕਰਦੇ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਨ, ਮਨ, ਚਿੱਤ, ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ— ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ
ਸਮੁੱਚਾ ‘ਆਪਾ’ ਅਟੁੱਟ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਬਦ-ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ‘ਲੀਨ’ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ॥

(ਪੰਨਾ-੪੪੧)

ਦਮਿ ਦਮਿ ਸਦਾ ਸਮਾਲਦਾ ਦੰਮੁ ਨ ਬਿਰਬਾ ਜਾਇ॥

ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਭਉ ਗਇਆ ਜੀਵਨ ਪਦਵੀ ਪਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੫੫੬)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ —

ਕਹਿਣੀ

ਕਰਨੀ

ਰਹਿਣੀ

ਬਹਿਣੀ

ਸੋਚਣੀ

ਚਿਤਵਨੀ

ਕਰਮ-ਧਰਮ

ਕਿਰਤ-ਵਿਰਤ

ਪਾਠ-ਪੂਜਾ

ਪਰਮਾਰਥ

ਸੇਵਾ

ਉਪਕਾਰ

ਪਿਆਰ

—ਆਦਿ ਉਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ‘ਰੰਗਤ’ ਚੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਤੱਕਣੀ, ਹਰਕਤਾਂ, ਬੋਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ‘ਪ੍ਰਿਮ-ਪਿਆਲੇ’ ਦੇ ‘ਨਸ਼ੇ’ ਦੀ ‘ਝਲਕ’
ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ‘ਸਿਮਰਨ’ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ —

ਜੀਵਨ ਰੂਪ ਸਿਮਰਣੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ॥

(ਪੰਨਾ-੭੪੩)

ਜੀਵਨਾ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਸੁਨਿ ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪਿ ਸਦ ਜੀਵਨਾ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੧੯)

ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਨਿਤ ਨਿਤ ਸਦ ਹਰਿ ਕੇ
ਮਨੁ ਜੀਵੈ ਨਾਮੁ ਸੁਣਿ ਤੇਰਾ॥

(ਪੰਨਾ-੫੬੨)

ਨਾਮੁ ਨ ਬਿਸਰੈ ਤਬ ਜੀਵਨੁ ਪਾਈਐ
ਬਿਨਤੀ ਨਾਨਕ ਇਹ ਸਾਰੈ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੧੪)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਗਿਹਸਤ ਵਿੱਚ 'ਉਦਾਸ' ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ-ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਦੇ ਚਲ੍ਹਲੇ ਰੰਗ-ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਲਮਸਤ-ਮਤਵਾਰਾ
ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

'ਸਬਦ-ਸੁਰਤ' ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ —

ਪ੍ਰੀਤ-ਡੋਰੀ ਨਾਲ ਬੱਝਣਾ

ਪ੍ਰੀਤ-ਡੋਰੀ ਦੀ ਖਿੱਚ ਖਾਣੀ

ਪ੍ਰੇਮ-ਬਿਛੋਹ ਵਿੱਚ ਤੜਪਨਾ

ਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਬਾਣੀ ਦੇ ਤੀਖਣ ਤੀਰ ਸਹਾਰਨੇ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਸੁਨੇਹੜੇ ਸੁਣਨੇ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ

ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ-ਰਸ ਮਾਨਣਾ

ਪ੍ਰੇਮ-ਤੁੰਗਾਂ ਦੇ ਤੁਣਕੇ ਸਹਿਣੇ

ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਮੋਹੇ ਜਾਣਾ

ਬੈ-ਖਰੀਦ ਗੋਲੇ ਬਣਨਾ

ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚਣਾ

— ਇਹ ਸਭ ਇਲਾਹੀ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਹੀ —

ਤਰੰਗ ਹਨ

ਪ੍ਰੇਮ-ਹੰਡੋਲੇ ਹਨ

ਕੁਣ-ਕੁਣ ਹੈ

ਅਨਹਦ-ਧੁਨੀ ਹੈ

'ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ' ਹੈ

ਖੇਲ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ।

'ਸਬਦ-ਸੁਰਤ' ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਅੰਤਸ਼ੁਖੀ, ਆਤਮਿਕ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਖੇਲ' ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ
ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਣਾ ਅਤੇ ਵਿਸਮਾਦ ਹੋਣਾ —

'ਸਿਮਰਨ'

ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ, ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਇਹ ਉਚਮ-ਉਚੀ, ਸੂਚਮ-ਸੂਚੀ ਆਤਮਿਕ-ਖੇਲ੍ਹ ਨਿਰਾਲੀ, ਨਿਰਮਲ ਤੇ
ਕਠਿਨ ਹੈ, ਪਰ 'ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਪਾ' ਤੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਹ
'ਗਾਖੜੀ ਖੇਲ੍ਹ' ਵੀ ਸੌਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ —

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਅਤੁ ਗੁਰ ਕੀ ਕਿਪਾ ਤੇ ਪਕਰਿਓ ਗਢ ਕੋ ਰਾਜਾ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੬੧-੬੨)

ਮਨ ਕਰਹਲਾ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਾਲਿ॥

ਸਤਸੰਗਤਿ ਲਗਿ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਹਰਿ ਹਰਿ ਚਲੈ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ॥ (ਪੰਨਾ-੨੩੪)

ਇਹ 'ਆਤਮਿਕ' 'ਅਨੁਭਵੀ-ਅਵੱਸਥਾ' ਅਥਵਾ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਪਦਾਰਥ' ਸਿਰਫ ਪੂਰੇ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੀ ਨਦਰ-ਕਰਮ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ 'ਇਲਾਹੀ-ਦਾਤ'
ਨੂੰ ਜੀਵ ਦੇ ਹੱਠ ਜਾਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ —

ਜੋਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ ਗਿਆਨਿ ਵੀਚਾਰਿ॥ (ਪੰਨਾ-੭)

ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਬੀ ਹਬਿ ਅਪਣੈ
ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ॥ (ਪੰਨਾ-੬੦੪)

ਆਪਣਾ ਲਾਇਆ ਪਿਰਮੁ ਨ ਲਗਈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਏਹੁ ਪਿਰਮੁ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੭੮)

ਜਿਨ ਕਉ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੁ ਤਉ ਆਪੇ ਲਾਇਆ ਕਰਮੁ ਕਰਿ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੨੨)

ਇਸ 'ਇਲਾਹੀ-ਦਾਤ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ
'ਸਾਧਨਾ' ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ —

ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥ (ਪੰਨਾ-੬੧੮)

ਸੁਨਿ ਸਖੀਏ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲਣ ਨੀਸਾਨੀ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿ ਤਜਿ ਲਾਜ ਲੋਕਾਨੀ॥ (ਪੰਨਾ-੭੩੭)

ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਾ ਪਾਇ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਉਪੀ ਆਗੈ ਧਰੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ॥ (ਪੰਨਾ-੭੪੬)

ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਉਪੇ ਕੰਤ ਕਉ ਸਬਦੇ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥ (ਪੰਨਾ-੮੯)

'ਸਿਮਰਨ' ਦੀ ਅੰਤਰੂਖੀ ਅਨੁਭਵੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਖੇਲ੍ਹ' ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਅੰਤਕੀ ਬੁਧੀ
ਪਕੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ —

ਜਨ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਖੇਲ੍ਹ ਕਠਨੁ ਹੈ ਕਿਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਨਾ॥ (ਪੰਨਾ-੨੧੬)

ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਆਤਮਿਕ 'ਪ੍ਰਿਮ-ਖੇਲ' ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰੇ-ਮਾਤਰ ਜਾਂ 'ਟੋਹ-ਮਾਤਰ' ਸਾਡੀ ਅਲਪ-ਬੁਧੀ ਦੇ ਸਮਝ-ਗੋਚਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ —

ਤਹ ਅਨਦ ਬਿਨੋਦ ਸਦਾ ਅਨਹਦ ਝਣਕਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਮਿਲਿ ਗਾਵਹਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਪਭ ਕਾ ਜੈਕਾਰੋ ਰਾਮ॥ (ਪੰਨਾ-੫੮੫)

ਅਨੁਹਦੇ ਅਨੁਹਦ ਵਾਜੈ ਰਣ ਝਣਕਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਮੇਰਾ ਮਨੋ ਮੇਰਾ ਮਨ ਰਾਤਾ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮ॥ (ਪੰਨਾ-੪੩੬)

ਮੈਂ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪੇਸ਼ ਪਿਰੰਮ ਕਾ ਅਠੇ ਪਹਰ ਲਗੰਨਿ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਪਾਰਿ ਪਭੁ ਸਤਿਗਰ ਸਖਿ ਵਸੰਨਿ॥ (ਪੰਨਾ-੩੦੧)

ਗੋਬਿਦ ਪੀਤਿ ਲਗੀ ਅਤਿ ਪਿਆਰੀ ॥

ਜਬ ਸਤਸੰਗ ਭਏ ਸਾਧੇ ਜਨ ਹਿਰਦੈ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂਤਿ ਮਰਾਰੀ॥ (ਪੰਨਾ-੬੦੨)

ਸਬਦ ਸਰਤਿ ਲਿਵ ਲੀਣ ਹੋਇ ਅਕਥ ਕਥਾ ਗਰ ਸਬਦ ਸਣੰਦੇ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗ.-੬/੧੮)

ਸਾਚੀ ਪੀਤਿ ਹਮ ਤਮ ਸਿਉ ਜੋਰੀ॥

ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰਿ ਅਵਰ ਸੰਗਿ ਤੇਰੀ॥ (ਪੰਨਾ-੬੫੯)

ਨਾਮੇ ਪੀਤਿ ਨਾਰਾਇਣ ਲਾਗੀ ॥

ਸਹਜ ਸਭਾਇ ਭੁਇਓ ਬੈਰਾਗੀ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੬੪)

ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਲਾਗਾ ॥

ਲੋਗਾਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ॥ (ਪੰਨਾ-੩੯)

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਤੀਬਰ ਤੇ ਤੀਖਣ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਬਿਹੋਂ ਦੀ ਤੜਪ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋਇਆ ਅਰਦਾਸਾਂ ਤੇ ਜੋਦੜੀਆਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ –

ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪੀਤਮ ਪਿਆਰਾ

ਹਉ ਤਿਸ ਪਹਿ ਆਪ ਵੇਚਾਈ॥ ੧॥

ਦਰਸਨੁ ਹਰਿ ਦੇਖਣੁ ਕੈ ਤਾਈ॥

ਕਿਪਾ ਕਰਹਿ ਤਾ ਸਤਿਗਰ ਮੇਲਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਿਆਈ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੨)

ਆਸ ਪਿਆਸੀ ਮੈਂ ਫਿਰਉ ਕਬ ਪੇਖਉ ਗੋਪਾਲ॥

ਹੈ ਕੋਈ ਸਾਜਨੁ ਸੰਤ ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲਣਹਾਰ॥

(ਪੰਨਾ-੬੨੮)

ਹਰਿ ਪੇਖਨ ਕਉ ਸਿਮਰਤ ਮਨੁ ਮੇਰਾ॥

ਆਸ ਪਿਆਸੀ ਚਿਤਵਉ ਦਿਨੁ ਰੈਨੀ ਹੈ ਕੋਈ ਸੰਤੁ ਮਿਲਾਵੈ ਨੇਰਾ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੪)

ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਹਰਿ ਮਿਲਣ ਕਉ ਕਿਉ ਦਰਸਨੁ ਪਾਈਆ॥

ਮੈਂ ਲਖ ਵਿੜਤੇ ਸਾਹਿਬਾ ਜੇ ਬਿੰਦ ਬੁਲਾਈਆ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੬੮)

ਮਾਈ ਮੌਰੈ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰਾਮੁ ਬਤਾਵਹੁ ਗੀ ਮਾਈ॥

ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ ਜੈਸੇ ਕਰਹਲੁ ਬੇਲਿ ਰੀਝਾਈ॥ (ਪੰ.-੩੬੯)

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ ਮਨੁ ਮੇਰਾ॥

ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਾਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੁ ਮੇਲੇ ਬਹੁਰਿਨ ਭਵਜਲਿ ਫੇਰਾ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧੧)

ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ-ਮਈ ਅਲੌਕਿਕ 'ਬੈਰਾਗ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ
ਜਾਣਦਾ ਜਾਂ ਬੁਝਦਾ ਹੈ —

ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਸਾਰ ਸੋਈ ਜਾਣੈ ਜਿਸ ਨੌ ਨਦਰਿ ਤੁਮਾਰੀ ਜੀਉ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੧੬)

ਐਸੇ ਤੀਬਰ 'ਬੈਰਾਗ' ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਦਰ-ਕਰਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ 'ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪੀ 'ਕੰਤ' ਨਾਲ 'ਮੇਲ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ
'ਸੁਹਾਵਣੀ ਘੜੀ' ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਉਂ
ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ —

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧਿ ਕੀ ਨ ਸੁਧਿ ਰਹੀ

ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੈਂ ਨ ਮਤਿ ਹੈ।

ਸੁਰਤਿ ਮੈਂ ਨ ਸੁਰਤਿ ਅਉ ਧਿਆਨ ਮੈਂ ਨ ਧਿਆਨੁ ਰਹਯੋ

ਗਿਆਨ ਮੈਂ ਨ ਗਿਆਨ ਰਹਿਓ ਗਤਿ ਮੈਂ ਨ ਗਤਿ ਹੈ। (ਕ. ਭਾ. ਗੁ:-੯)

ਰਾਮ ਗੁਰਿ ਮੋਹਨਿ ਮੋਹਿ ਮਨੁ ਲਈਆ॥

ਹਉ ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਭਈ ਗੁਰ ਦੇਖੇ ਹਉ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋਇ ਪਈਆ॥ (ਪੰਨਾ-੮੩੬)

ਮਾਈ ਗੀ ਪੇਖਿ ਰਹੀ ਬਿਸਮਾਦ॥

ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮੋਹਿਓ ਅਚਰਜ ਤਾ ਕੇ ਸ੍ਰਾਦ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੨੬)

ਦੇਖਹੁ ਅਚਰਜੁ ਭਇਆ॥

ਜਿਹ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਸੁਨਤ ਅਗਾਧ ਬੋਧਿ ਸੋ ਰਿਦੈ ਗੁਰਿ ਦਇਆ॥ (ਪੰਨਾ-੬੧੨)

ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਚੌਥੇ ਪਦ ਦੇ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮੰਡਲ' ਦੀ ਅਸਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦੀ 'ਪ੍ਰਿਮ-ਖੇਲ' ਹੈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਦਰ-ਕਰਮ ਦੁਆਰਾ 'ਅੰਤਰੂਖੀ-ਸਿਮਰਨੁ' ਅਥਵਾ ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਤ੍ਰੈਗਣੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਹਸਤੀ ਉੱਡ-ਪੁੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਦੀ 'ਪ੍ਰਿਮ-ਖੇਲ' ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਅਲਪ-ਬੁਧੀ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ, ਬੁਝਿਆ ਜਾਂ ਬਿਆਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ —

ਕਬੀਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜ ਕੋ ਕਹਿ ਕੈਸੇ ਉਨਮਾਨ॥

ਕਹਿਬੇ ਕਉ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨੁ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੭੦)

ਗੂੰਗੈ ਮਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ ਪੂਛੇ ਕਹਨੁ ਨ.ਜਾਈ ਹੋ॥ (ਪੰਨਾ-੬੫੭)

ਅਚਰਜੁ ਕਿਛੁ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਬਸਤੁ ਅਗੋਚਰ ਭਾਈ॥ (ਪੰਨਾ-੮੮੩)

ਬਿਸਮਨ ਬਿਸਮ ਭਏ ਜਉ ਪੇਖਿਓ

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਇ ਵਡਿਆਈ॥ (ਪੰਨਾ-੮੨੧)

ਇਹ 'ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ-ਲਿਵਲੀਨ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੌਥਾ-ਪਦ ਜਾਂ 'ਸਹਿਜ-ਸਮਾਧਿ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਿਕ 'ਪ੍ਰਿਮ-ਰਸ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਜਗਿਆਸੂ ਲਈ 'ਮੌਤ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ —

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ॥ (ਪੰਨਾ-੬)

ਨਾਨਕ ਜਿਤੁ ਵੇਲਾ ਵਿਸਰੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਮਰਿ ਜਾਇ ਜੀਉ ਮੇਰਾ॥ (ਪੰਨਾ-੫੬੨)

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ ਇਕ ਰਾਤੀ॥

ਜਿਉ ਬਿਨੁ ਅਮਲੈ ਅਮਲੀ ਮਰਿ ਜਾਈ ਹੈ

ਤਿਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਹਮ ਮਰਿ ਜਾਤੀ॥ (ਪੰਨਾ-੬੬੮)

ਇਸ ਆਤਮਿਕ-ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ —

ਸਹਜ ਸਮਾਇ ਸਦਾ ਲਿਵ ਹਰਿ ਸਿਉ ਜੀਵਾਂ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਈ॥

ਗਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਰਤਾ ਬੈਰਾਗੀ ਨਿਜ ਘਰਿ ਤਾੜੀ ਲਾਈ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੩੨)

ਤੇਰਾ ਜਨ ਰਾਮ ਰਸਾਈਣਿ ਮਾਤਾ॥

ਪੇਮ ਰਸਾ ਨਿਧਿ ਜਾ ਕਉ ਉਪਜੀ ਛੋਡਿ ਨ ਕਤਹ ਜਾਤਾ॥ (ਪੰਨਾ-੫੩੨)

ਅਨੰਦਿਨ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਹਰਿ ਲਾਗੀ

ਹਰਿ ਚਪਿਆ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ॥ (ਪੰਨਾ-੫੭)

ਬਾਬਾ ਮਨ ਮਤਵਾਰੋ ਨਾਮ ਰਸ ਪੀਵੈ ਸੁਹਜ ਰੰਗ ਰੁਚਿ ਰਹਿਆ॥

ਅਹਿਨਿਸਿ ਬਨੀ ਪੇਮ ਲਿਵ ਲਾਰੀ ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ ਗਹਿਆ॥ (ਪੰਨਾ-੩੬੦)

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ 'ਗੁਰਮੁਖ-ਜਨ' ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਉਛਲ-ਉਛਲ ਕੇ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਕਹਿ ਉਠਦਾ ਹੈ –

ਖੁਬ ਖੁਬ ਖੁਬ ਖੁਬ ਖੁਬ ਤੇਰੋ ਨਾਮੁ॥

ਇਠ ਇਠ ਇਠ ਇਠ ਦਨੀ ਗਮਾਨ੍॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੩੭)

ਸਨੌ ਲੋਕਾ ਮੈ ਪੇਮ ਰਸ ਪਾਇਆ॥

(四〇一)

ਰਾਮ ਗਰਿ ਮੋਹਨਿ ਮੋਹਿ ਮਨ ਲਈਆ॥

ਹਉ ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਭਈ ਤਾਰ ਦੇਖੋ

ਤਾਉ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋਇ ਪਈਆ॥

(ਪੰਨਾ-੮੩੬)

‘ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ’ ਦੀ ਇਹ ਅਵਸਥਾ —

ਪ੍ਰਾਤਿਸ਼ ਦੀ 'ਮੰਜ਼ਿਲ' ਹੈ

ਸ਼ਬਦ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੀਨੜਾ ਹੈ

ਆਤਮਿਕ ਘਾਲਨਾ ਦੀ ਸਹਲਤਾ ਹੈ

ਪੇਸ਼ ਸਵੈਂ ਨਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਕਾਸ਼ੀ ਉਛਾਰੀਆਂ ਹਨ

ਇਖ-ਵਸੁ ਦੀ ਖ਼ਬਰੀ ਹੈ

ਪਿਆਰ ਜੀ ਮਿਠੜੀ-ਮਹਿਲ ਹੈ

हाम छियाहू चै

ਰਸਿ ਪ੍ਰਮ ਭਰੀ ਕਛੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣੀ !
ਰਸਿ ਪ੍ਰਮ ਭਰੀ ਕਛੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣੀ !!
ਰਸਿ ਪ੍ਰਮ ਭਰੀ ਕਛੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣੀ !!!

‘ਬੇਜੀ’

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਈਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੈਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੈਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096